

बाजरे की खेती के लिए पद्धति

भूमि:

- बाजरे की खेती के लिए बलुई दोमट, दोमट, हल्की लाल, काली एवं मध्यम काली मिट्टी उपयुक्त मानी जाती है.
- अच्छे जल निकास वाली बलुई से बलुई दोमट मिट्टी बाजरे की खेती के लिए उपयुक्त है.
- गहरी जमीन जहाँ पानी भरता है बाजरे की खेती के लिए उपयुक्त नहीं मानी जाती है.

सीजन एवं बुवाई का समय:

- खरीफ - २५ मई से १५ जुलाई
- रबी - सितम्बर से अक्टूबर
- समर - १५ जनवरी से १५ अप्रैल

बीज की दर: १.५० किग्रा प्रति एकड़.

बीज की गहराइ: २.५० – ३.०० सेंमी.

बुवाई का तरीका:

- बाजरे की बुवाई तीन तरह से की जाती है, सीधे जमीन पर बुवाई, मेडू और नालियां बनाकर मेडू पर बुवाई, ब्रॉड-बेड और फरो विधि. इसमें जमीन से ऊँची उठी हुई चौड़ी क्यारियां बनाई जाती जिनमे बुवाई की जाती है तथा इसके बराबर में कुंड (फरो) बनाये जाते है.

पौधे से पौधे एवं पंक्ति से पंक्ति की दुरी:

- कम बारिश वाला इलाके में पंक्ति से पंक्ति की दुरी ५०-६० सेंमी तथा पौधे से पौधे की दुरी १४ सेंमी.
- मध्यम बारिश वाला इलाके में पंक्ति से पंक्ति की दुरी ४५ सेंमी तथा पौधे से पौधे की दुरी १२ सेंमी.
- बुवाई के तीन सप्ताह बाद ६००००-७२००० पौधों की संख्या प्रति एकड़ बनाए रखे.

खाद एवं उर्वरक प्रबंधन:

- बरसात आधारित खेती में २० किग्रा *नाइट्रोजन, १५ किग्रा फास्फोरस जमीन की उर्वरा शक्ति के अनुसार प्रति एकड़ देनी चाहिए.
- निश्चित बरसात आधारित खेती में ३० किग्रा *नाइट्रोजन, २० किग्रा फास्फोरस एवं १५ किग्रा पोटाश जमीन की उर्वरा शक्ति के अनुसार प्रति एकड़ देनी चाहिए.

- *नाइट्रोजन की ५०% मात्र बुवाई के समय तथा शेष ५०% मात्र बुवाई के ३ सप्ताह बाद देनी चाहिए.
- उर्वरकों की उपयुक्त मात्रा के लिए अपने राज्य के कृषि विश्वविद्यालय द्वारा अनुमोदित दिशानिर्देशों का अनुसरण करना चाहिए.

कीट एवं रोग नियंत्रण:

- हरित बाली रोग: मेटालेक्सिल (25 WP) 100 PPM का घोल बनाकर स्प्रे करे तथा रोगग्रणित पौधों को उखाड़कर जला देना चाहिए.
- शूट फ्लाई (तेना मक्खी): वैसे तो बाजरे में कीटों का ज्यादा प्रकोप नहीं होता है किन्तु कभी कभी मगर शूट फ्लाई का लार्वा पौधे के विकास बिंदु को खा जाता है. संक्रमित पौधों में केंद्रीय पत्ती मुरझा जाती है और सूख जाती है, जिससे “डेड हार्ट” जैसा लक्षण दिखाई देता है. इसका प्रकोप पछेती बुवाई में ज्यादा देखने को मिलता है इससे बचने के लिए मानसून से शुरू होते ही अथवा पहली बारिश के १०-१५ दिन बाद फसल की बुवाई कर देनी चाहिए.

खरपतवार नियंत्रण:

- दो निकाई गुड़ाई करके खरपतवार को खेत से निकाल देना चाहिए. पहली निकाई गुड़ाई बुवाई के २१ दिन बाद व दूसरी बुवाई के ३० दिन बाद करनी चाहिए.

बिना खुरची सलाह:

- अच्छी तरह से सड़ी हुई गोबर की खाद बुवाई के ३ सप्ताह पहले खेत में डालकर जुलाई कर देनी चाहिए.
- कल्ले फुटने समय, बालियाँ निकलते समय तथा दाना भरते समय खेत में पानी लगा देना चाहिए.

सीजन के समय आने वाली सामान्य समस्याएं एवं उनका निराकरण:

कम अंकुरण:

- नमी की कमी: खेत में प्रयाप्त नमी होने पर ही बुवाई करनी चाहिए
- बुवाई के बाद भरी बारिश: खेत में जल निकास की सुविधा होनी चाहिए तथा फाल्तू पानी खेत से बाहर निकाल देना चाहिए.
- जल भराव: अच्छे जल निकास वाली जमीन में बुवाई करनी चाहिए
- गहरी बुवाई: बीज की बुवाई २.५० से ३.०० सेंमी के गहरे पर करनी चाहिए.
- घपड़ी बनना: हल्की सिंचाई करे.

बालियाँ में दाने कम बनना:

- वर्तिका (Stigma) निकलते समय भारी बरसात, गर्म हवाओ के साथ अत्यधिक तापमान के कारण परागन अच्छे से नहीं हो पाता है जिसकी वजह से बालियों में दानो की संख्या कम रह जाती है.
- पर्याप्त मात्र में पराग कण उपलब्ध नहीं होने के कारण भी बालियों में दानो की संख्या कम रह सकती है.

टिप बॉझपन:

- बाजरे में फुल आते समय तथा बालियों में दाना भरते समय तापमान एवं नमी के तनाव के कारण टिप बॉझपन आ सकता है.

नोट:

- उचित उपाय करने के लिए निकटतम कृषि विज्ञान केंद्र या कृषि विभाग या कृषि विश्वविद्यालय के वैज्ञानिक से संपर्क करने की सलाह दी जाती है।
- उत्तम प्रबंधन और अनुकूल जलवायु परिस्थितियों में अच्छी उपज की उम्मीद की जा सकती है।

পাৰ্লমিণ্ট খেতি কৰা বাবে ব্যৱহাৰিক নীতি

মাটি:

- বালি-মাটি, পোহৰা ৰঙা বা ক'লা মাটি, আৰু মধ্যম ক'লা মাটি।
- ভাল ৰূপে নিষ্কাশিত, লৱণীয়তা বা ক্ষাৰীয়তামুক্ত বালি-মাটি বজৰা খেতিৰ বাবে উৎকৃষ্ট।
- তলৰ ঠাই আৰু জলাবদ্ধ ভূমিত বজৰা খেতি নকৰিব।

খেতি মৌচুম আৰু বীজ বপনৰ সময়:

- খৰিফ - ২৫ মে-১৫ জুলাই
- বৰষাৰ পিছত - ছেপ্টেম্বৰ-অক্টোবৰ
- গ্ৰীষ্মকাল - ১৫ জানুৱাৰী-১৫ এপ্ৰিল

বীজৰ পৰিমাণ: ১.৫০ কেজি প্ৰতি একৰ

বপনৰ গভীৰতা: ২.৫ – ৩.০ ছেমি

বপনৰ পদ্ধতি:

- বজৰাৰ তিনিধৰণৰ বপন প্ৰণালী ব্যৱহাৰ হয়:
 - সমতল ভূমিত
 - ৰিজ আৰু ফাৰো পদ্ধতিত
 - ডাঙৰ বেড আৰু ফাৰো পদ্ধতিত

গছৰ দূৰত্ব:

- কম বৰষুণযুক্ত অঞ্চল: ৰো – ৰো ৫০–৬০ ছেমি, প্লেণ্ট – প্লেণ্ট ১৪ ছেমি
- মধ্যম বা অধিক বৰষুণযুক্ত অঞ্চল: ৰো – ৰো ৪৫ ছেমি, প্লেণ্ট – প্লেণ্ট ১২ ছেমি
- বপনৰ ৩ সপ্তাহ পাছত একৰপিছু ৬০,০০০ – ৭২,০০০ গছৰ সংখ্যা ৰক্ষা কৰিব।

পুষ্টি ব্যৱস্থাপনা:

- বৃষ্টিনিৰ্ভৰ অঞ্চল: মাটিৰ উৰ্বৰতাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি ২০:১৫:০ কেজি N*:P:K প্ৰতি একৰ
- নিশ্চিত বৰষুণ অঞ্চল: ৩০:২০:১৫ কেজি N*:P:K প্ৰতি একৰ
- *নাইট্ৰ'জেন দুই ভাগত প্ৰয়োগ কৰক – ৫০% বপনৰ সময়ত আৰু বাকী ৫০% বপনৰ ৩ সপ্তাহ পাছত।
- সঠিক সাৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে স্থানীয় কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰামৰ্শ ল'ব।

ৰোগ আৰু পোক:

- ডাউনি মিলডিউ: মেটালাক্সিল ১০০ পিপিএম (২৫ WP) স্প্ৰে কৰক, আক্ৰান্ত গছ উপৰি পুৰি পেলাওক।
- শুট ফ্লাই: সাধাৰণতে বজৰাত পোকৰ সমস্যা কম, কিন্তু কেতিয়াবা শুট ফ্লাই দেখা যায়। চাৰা অৱস্থাত “dead heart” কৰে, আৰু মজবুত গছত মোচা খাই ধ্বংস কৰে। দেৰি কৰি বপন কৰিলে আক্ৰান্ত বেছি হয়। সঠিক সময়ত, মনচুন আৰম্ভ হোৱাৰ লগে লগে বপন কৰাটোৱেই উত্তম।

আগাছা নিয়ন্ত্ৰণ:

- ২১ আৰু ৩০ দিনত হাতৰে আগাছা নোহোৱা আৰু দুবাৰ আন্তঃ পৰিচৰ্যা কৰক।
- খৰচবিহীন উপাদান: বপনৰ ৩ সপ্তাহ আগতে গোবৰ খাৰ (FYM) প্ৰয়োগ কৰক। সেচৰ সুবিধা থকা বজৰাত তিলাৰিং, মোচা ওলাই আহা আৰু দানা পূৰ্ণ হোৱাৰ সময়ত পানী দিয়ক।

মৌচুমত সাধাৰণ সমস্যাবোৰ আৰু সমাধান:

অণুকৃত মৃদাট:

- পৰ্যাপ্ত আৰ্দ্ৰতাৰ অভাৱ: বপন আগতে মাটিত যথেষ্ট আৰ্দ্ৰতা থাকিব লাগিব।
- বপনৰ পাছত ভাৱী বৰষুণ: ভাল নিষ্কাশনৰ ব্যৱস্থা ল'ব।
- জলাবদ্ধতা: সুশৃংখল নিষ্কাশনযুক্ত মাটিত বপন কৰিব।
- গভীৰ বপন: ২.৫ – ৩.০ ছেমি গভীৰতাত বপন কৰিব।
- কঁঠিয়াল গঠনৰ সৃষ্টি: হালকা পানী প্ৰয়োগে সহায় কৰিব পাৰে।

বীজ গঠনত সমস্যা:

- ফুলৰ সময়ত অধিক গৰম আৰু বেছি বৰষুণ ক্ষতিকাৰক।
- আশেপাশে পৰ্যাপ্ত পৰাগৰ অনুপস্থিতি।

টিপ ষ্টেৰিলিটি:

- ফুল ফোটাৰ সময়ত গৰম আৰু আৰ্দ্ৰতাৰ অভাৱ।

উল্লেখ্য :

- সঠিক ব্যৱস্থাপনা আৰু অনুকূল বতৰ পালে গমৰ ভাল উৎপাদন আশা কৰিব পৰা যায়।
- যিকোনো আসুবিধাৰ বাবে ওচৰৰ KVK, কৃষি বিভাগ বা কৃষি বিজ্ঞানীৰ পৰামৰ্শ লওক।

বাজৰা চাষেৰ জন্য অনুশীলন প্ৰস্তুতি

মাটি:

- বেলে দোঁআশ, হালকা লাল/ কালো এবং মাঝাৰি কালো মাটি উপযুক্ত।
- লবণাক্ত বা ক্ষাৰযুক্ত না এমন সেচ ও নিষ্কাশনযোগ্য বেলে দোঁআশ মাটি বজৰা চাষেৰ জন্য সবচেয়ে ভালো।
- নিম্নভূমি ও জলাবদ্ধ জমিতে বজৰা চাষ এড়ানো উচিত।

ফসলেৰ মৌসুম ও বপনেৰ সময়:

- খৰিফ - ২৫ মে-১৫ জুলাই
- বৰ্ষা-পৰবৰ্তী - সেপ্টেম্বৰ-অক্টোবৰ
- গ্ৰীষ্মকাল - ১৫ জানুয়াৰি-১৫ এপ্ৰিল

বীজ হাৰ: ১.৫০ কেজি প্ৰতি একৰ

বপনেৰ গভীৰতা: ২.৫ – ৩.০ সেমি

বপনেৰ পদ্ধতি:

- তিনটি পদ্ধতিতে বপন কৰা যায়:
 - সমতল জমিতে
 - উঁচু- নালাৰ (ridge and furrow) পদ্ধতিতে
 - চঙড়া বেড ও নালা (broad-bed and furrow) পদ্ধতিতে

দূৰত্ব:

- কম বৃষ্টিপাত এলাকায়: সাৰি-সাৰি ৫০–৬০ সেমি, গাছ-গাছ ১৪ সেমি
- মাঝাৰি বা বেশি বৃষ্টিপাত এলাকায়: সাৰি-সাৰি ৪৫ সেমি, গাছ-গাছ ১২ সেমি
- বপনৰ ৩ সপ্তাহ পাছত একৰপিছু ৬০,০০০ থেকে ৭২,০০০ প্ৰতি একৰ (বপনেৰ ৩ সপ্তাহ পৰে বজায় ৰাখতে হবে)

পুষ্টি ব্যবস্থাপনা:

- বৃষ্টিনিৰ্ভৰ এলাকা: ২০:১৫:০ কেজি N*:P:K প্ৰতি একৰ (মাটিৰ উৰ্বৰতাৰ উপৰ নিৰ্ভৰশীল)
- নিৰ্ভৰযোগ্য বৃষ্টিপাত এলাকা: ৩০:২০:১৫ কেজি N*:P:K প্ৰতি একৰ
- *নাইট্ৰোজেন দুই ধাপে প্ৰয়োগ কৰুন – ৫০% বপনেৰ সময় এবং ৫০% তিন সপ্তাহ পৰে।
- আৰও বিস্তাৰিত ডোজেৰ জন্য স্থানীয় কৃষি বিশ্ববিদ্যালয় বা কৃষি অফিসেৰ পৰামৰ্শ নিন।

ৰোগ ও কীটপতঙ্গ:

- ডাউনি মিলডিউ: মেটালাক্সিল ১০০ পিপিএম (২৫ WP) স্প্ৰে কৰুন; আক্ৰান্ত গাছ তুলে পুড়িয়ে ফেলুন।
- শুট ফ্লাই: সাধাৰণত কীট সমস্যা কম হলেও শুাট ফ্লাই সমস্যা দেখা দিতে পারে। চাৱা অবস্থায় “ডেড হাৰ্ট” তৈরি করে, এবং পৰবৰ্তী ধাপে মোচা কেটে ফেলে। দেৱিতে বপন কৰলে আক্ৰমণ বেশি হয়। বৃষ্টিৰ শুকৰ ১০-১৫ দিনেৰ মধ্যে বপন কৰাই সবচেয়ে ভালো প্ৰতিৰোধ।

আগাছা নিয়ন্ত্ৰণ:

- দুইবাৰ হাতে আগাছা পৰিষ্কাৰ ও ২১ ও ৩০ দিন পৰ আন্তঃপৰিচৰ্যা কৰা হািছিব।
- খৰচবিহীন ইনপুট: বপনেৰ তিন সপ্তাহ আগে গোবৰ সাৰ (FYM) দিন। সেচযুক্ত চাষে তিলাৰিং, মোচা বেৰ হওয়া এবং দানা পূৰণেৰ সময় সেচ দিন।

মৌসুমে সাধাৰণ সমস্যাবলী ও সমাধান:

অণুক্ৰোদপম খাৰাপ হওয়া:

- পৰ্যাপ্ত মাটিৰ আৰ্দ্ৰতা না থাকলে: সঠিক মাটিৰ আৰ্দ্ৰতা নিশ্চিত কৰে বপন কৰক।
- বপনেৰ পৰ ভাৱী বৃষ্টি: জলনিকাশেৰ ব্যৱস্থা কৰতে হবে।
- জলাবদ্ধতা: ভালো নিষ্কাশনযুক্ত মাটিতে বপন কৰুন।
- গভীৰভাবে বপন: ২.৫–৩.০ সেমি গভীৰতায় বপন কৰুন।
- শক্ত মাটিৰ স্তৰ (ক্ৰোপ্ট ফৰ্মেশন): হালকা সেচ দিন।

বীজেৰ গঠন খাৰাপ:

- ফুল ফোটাৰ সময় ভাৱী বৃষ্টি ও গৰম আবহাওয়া ক্ষতিকৰ।
- আশেপাশে পৰ্যাপ্ত পৰাগৰেণুৰ অভাব।

মোচাৰ আগা বন্ধায:

- ফুল ফোটাৰ সময় গৰম ও আৰ্দ্ৰতাৰ অভাব।

উল্লেখ্য :

- সৰ্বোত্তম ব্যবস্থাপনা ও অনুকূল জলবায়ু পৰিস্থিতিতে ভালো ফলনেৰ সম্ভাবনা থাকে।
- আৰও সুনিৰ্দিষ্ট ব্যবস্থাপনাৰ জন্য নিকটস্থ KVK, কৃষি বিভাগ বা কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়েৰ বিজ্ঞানীদেৰ পৰামৰ্শ নেওয়ার পরামৰ্শ দেওয়া হয়।

ବାଜରା ଚାଷ ପାଇଁ ପଦ୍ଧତି

ମାଟି:

- ଭାଉଚର ବାଲିଆ ଦୋରସା ମାଟି, ହାଲୁକା ଲାଲ / କଳା ମାଟି ଏବଂ ମଧ୍ୟମ କଳା ମାଟି ।
- ଭଲ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ହୋଇଥିବା ବାଲିଆ ଦୋରସା ମାଟି ଯାହା ଲୁଣିଆ କିମ୍ବା ଖାରଯନ୍ତ୍ରୀ ମୃତ୍ତ, ବାଜରା ଚାଷ ପାଇଁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ।
- ବାଜରା ଚାଷ ପାଇଁ ନିମ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ଏବଂ ଜଳବନ୍ଦୀ ଅବସ୍ଥାକୁ ଏଡ଼ାଇବା ଉଚିତ ।

ଫସଲ ଋତୁ ଏବଂ ବୁଣା ସମୟ:

- ଖରିଫ - ୨୫ ମଇ - ୧୫ ଜୁଲାଇ
- ବର୍ଷା ପରବର୍ତ୍ତୀ - ସେପ୍ଟେମ୍ବର - ଅକ୍ଟୋବର
- ଗ୍ରୀଷ୍ମ - ୧୫ ଜାନୁଆରୀ - ୧୫ ଏପ୍ରିଲ

ବିହନ ହାର: ୧.୫୦ କିଲୋଗ୍ରାମ/ଏକର

ବୁଣାର ଗଭୀରତା: ୨.୫-୩.୦ ସେମି

ବୁଣା ପଦ୍ଧତି:

- ବାଜରା ବୁଣାର ତିନୋଟି ପଦ୍ଧତି ଅନୁସରଣ କରାଯାଏ (ଏ) ଏକ ସମତଳ ଜମିରେ, କିମ୍ବା (୨) ପାତ ଓ ଖାଲ ପ୍ରଣାଳୀ ବ୍ୟବହାର କରି, କିମ୍ବା (୩) ଏକ ପ୍ରଶସ୍ତ-ବେଡ୍ ଏବଂ ଖାଲ ପ୍ରଣାଳୀରେ ।

ବ୍ୟବଧାନ:

- କମ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଅଞ୍ଚଳ: 50-60 ସେମି (ଧାଡ଼ିରୁ ଧାଡ଼ି) ଏବଂ 14 ସେମି (ଗଛରୁ ଗଛ)
- ମଧ୍ୟମ ଥିଉକ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଅଞ୍ଚଳ: 45 ସେମି (ଧାଡ଼ିରୁ ଧାଡ଼ି) ଏବଂ 12 ସେମି (ଗଛରୁ ଗଛ)
- ବୁଣିବାର 3 ସପ୍ତାହ ପରେ ପ୍ରତି ଏକର ଗଛ ସଂଖ୍ୟା 60,000 ରୁ 72,000 ର ଅନୁକୂଳ ବଜାର ଉଷ୍ଣତା:

ପୃଷ୍ଠିକର ପରିଚାଳନା:

- ବର୍ଷାକାଳୀନ : ମାଟିର ଉର୍ବରତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଏକର ପ୍ରତି ୨୦:୧୫:୦ କେ.ଜି. N*PK
- ନିଶ୍ଚିତ ବର୍ଷା କ୍ଷେତ୍ର : ମାଟିର ଉର୍ବରତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଏକର ପ୍ରତି ୩୦:୨୦:୧୫ କେ.ଜି. * PK
- * ନାଲିଚୋଜେନ ଦୁଇଟି ଭାଗରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯିବ ଉଚିତ, ୫୦% ବୁଣିବା ସମୟରେ ଏବଂ ବାକି ୫୦% ବୁଣିବାର ୩ ସପ୍ତାହ ପରେ ।
- ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ସାର ଡୋଜ୍ ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କର ସମ୍ପୃକ୍ତ SAU ରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ।

କୀଟପତଙ୍ଗ ଏବଂ ରୋଗ:

- ଡାଉନି ମିଲଡ୍ୟୁ - ଏହି ରୋଗ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ମେଟାଲାକ୍ସିଲ୍ ୧୦୦ ppm (୨୫ WP) ପତ୍ର ଷ୍ଟ୍ରେ କରନ୍ତୁ, ପ୍ରଭାବିତ ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ ଉପାଡ଼ି ପୋଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ।
- ଶୁଟ୍‌ଫ୍ଲାଜ୍ - ରୋଗ ପରି ବାଜରାରେ କୀଟପତଙ୍ଗର ସମସ୍ୟା କମ୍ ଆସି କିନ୍ତୁ କେତେକ ସମୟରେ ଶୁଟ୍‌ଫ୍ଲାଜ୍ ବେଖାଯାଏ । ଚାରା ଅବସ୍ଥାରେ ଲାଭୀ ବୃକ୍ଷ ବିନ୍ନୁଜ୍ କାଟି "ମୃତ ହୃଦୟ" ସୃଷ୍ଟି କରେ, ଯେତେବେଳେ ଆଗୁଆ ଅବସ୍ଥାରେ ସେମାନେ ବାଜରା ଗଛ ଖାଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ଗୁଚ୍ଛଗୁଡ଼ିକ କାଟି ଦିଅନ୍ତି । ବିଳମ୍ବରେ ବୁଣାଯାଇଥିବା ଫସଲରେ ଆକ୍ରମଣ ଅଧିକ ଥାଏ । ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ସର୍ବୋତ୍ତମ ଉପାୟ ହେଉଛି ମୌସୁମୀ ଆରମ୍ଭ ହେବା ସହିତ କିମ୍ବା ମୌସୁମୀର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷାର ୧୦-୧୫ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଫସଲ ବୁଣିବା ।

ଘାସ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ:

- ବୁଣିବା ପରେ 21 ଏବଂ 30 ରେ ବୁଇଟି ଆଞ୍ଚଈକୃଷ୍ଟି କାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ବୁଇଥର ହାତରେ ଘାସ ଛାଣିବା ।
- କୌଣସି ଖର୍ଚ୍ଚ ନାହିଁ: ବୁଣିବାର 3 ସପ୍ତାହ ପୂର୍ବରୁ ଏଫଏଲଏମ୍ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ ଜଳସେଚନ ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା, କଣ୍ଟା ବାହାରିବା ଏବଂ ଶସ୍ୟ ପୁରଣ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଜଳସେଚନ କରନ୍ତୁ ।

ଋତୁରେ ସମମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ସାଧାରଣ ସମସ୍ୟା ଏବଂ ଏହାର ସମାଧାନ:

କମ ଅଙ୍କୁରିତ ହେବା:

- ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଆର୍ଦ୍ରତା ଅଭାବ: ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ମାଟି ଆର୍ଦ୍ରତାରେ ବୁଣାଯିବା ଉଚିତ ।
- ବୁଣିବା ପରେ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା: ଉପଯୁକ୍ତ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବା ଉଚିତ ।
- ପାଣି ଜମିବା: ଭଲ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ହୋଇଥିବା ମାଟିରେ ବିହନ ବୁଣାଯିବା ଉଚିତ । ଉପଯୁକ୍ତ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବା ଉଚିତ ।
- ବିହନ ଗଭୀର ବୁଣା: ୨.୫ ରୁ ୩.୦ ସେମି ଗଭୀରତାରେ ବିହନ ବୁଣାଯିବା ଉଚିତ ।
- ଗାଈ ଗଠନ - ବହୁତ ହାଲୁକା ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ ।

କମ ମଞ୍ଜି ଆସିବା:

- ଷ୍ଟିକ୍ଷା ଉଭୟ ଏବଂ ସଂକ୍ଷେପଣ ସମୟରେ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ଏବଂ ଭଲ ଟାପମାଗ୍ରା ସହିତ ଗରମ ଚରଞ୍ଚ ଶ୍ରତିକାରକ ହୋଇଥାଏ ଯାହା ଫଳରେ ଉତ୍ପାଦନ କମ ହୋଇଥାଏ ।
- ବାଜରା ଫସଲରେ ଏବଂ ଚାରିପାଖରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରାଗ ଉତ୍ପାଦକର ଅଭାବ ।

- ଫୁଲ ଫୁଟିବା ଏବଂ ଶସ୍ୟ ବିକାଶ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଗରମ ଏବଂ ଆର୍ଦ୍ରତାର ଚାପ ।

ତିପ୍ପଣୀ:

- ଉପଯୁକ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ପାଇଁ ନିକଟତମ KVK କିମ୍ବା କୃଷି ବିଭାଗ କିମ୍ବା କୃଷି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ସହ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି ।
- ସର୍ବୋତ୍ତମ ପରିଚାଳନା ଏବଂ ଅନୁକୂଳ ଜଳବାୟୁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଭଲ ଅମଳ ଆଶା କରାଯାଇପାରିବ ।